GRAIUL ROMÂNESC

Organ al societății GRAIUL ROMÂNESC

Redacția Str. Paris 29, București III
Adm. Str. C. Disescu 17, București II

Iese lunar sub supravegherea unui Comitet

Abonamentul anual lei 100
în străinătate îndoit

ANUL III, No. 3 MARTIE 1929

CUPRINSUL

…porane
…uri culte,
…ia noastră
…pusane.
… englez. E.
… să ne dea
…, sânt
…ve-

PREȚUL 10 LEI

TIP. BUCOVINA BUCUREȘTI III, CALEA VICTORIEI, 220 TEL. AUTOMAT 210/43

Articolele, revistele şi ziarele în schimb precum şi orice fel de informaţiuni în legătură cu redactarea revistei se adresează d-lui SIMION C. MÂNDRESCU, Str. Paris No. 29, Bucureşti III, iar cererile de abonamente, abonamentele şi tot ce se referă la administrarea ei d-lui Dr. N. HAMAT, Str. C. Disescu No. 17, Bucureşti II.

Citiţi

Ziare ale Românilor de peste hotare:

„NĂDEJDEA“ Ziarul partidului român din reg. S. H. S. Vrsac (Vârşeţ)
„AMERICA“ Cleveland, Ohio (U. S. A.)
„TRIBUNA ROMÂNĂ“ Detroit, Michigan (U. S. A.)
„STEAUA NOASTRĂ“ New-York (U. S. A.)

Reviste despre Românii de peste hotare:

„GRAIUL ROMÂNESC“
Str. Paris 29, Bucureşti III
„PENINSULA BALCANICĂ“ Căsuţa poştală 328 (Bucureşti)
TRIBUNA ROMÂNILOR TRANSNISTRIENI
Str. Mihai-Viteazul, 50 (Chişinău)
AMBURA PINDULUI“ Str. Schitu Măgureanu No. 2, Bucureşti

for the
ciples for
its action.

GRAIUL ROMÂNESC

ORGAN AL SOCIETĂȚII GRAIUL ROMÂNESC

ANUL III, No. 3 MARTIE 1929

O PROBLEMĂ DE GEOGRAFIE FOLKLORICĂ SUDESTEUROPEANĂ [1])

de D. Caracostea

Pentru cine vrea să studieze literatura noastră poporană și să descifreze ce ne spune ea despre destinele literaturii culte, precizarea sferelor de influențe sub care s'a format epica noastră poporană este o întrebare capitală.

In cercetarea comparată a epicei noastre poporane, ne-am mișcat în două direcții extreme: sau am privit numai unele aspecte suddunărene, afirmând, fără cercetări de amănunt, dependența noastră de epica balcanică; sau am căutat legături fie cu tradiția clasică, fie, în timpul din urmă, cu folklorul apusan romanic. Ambele direcții au fost caracterizate prin două lipsuri esențiale. Lipsesc studiile de amănunt și lipsește, mai ales, privirea generală europeană a problemelor tratate, potrivit îndrumărilor metodice ce se impun azi cercetătorilor.

In legătură cu aceste din urmă preocupări, puține motive sânt mai potrivite să ne introducă în studiul comparativ al literaturii poporane, învederând totodată strânsele ei legături cu literatura cultă, ca motivul strigoiului care călătorește noaptea pe calul-fantomă, motiv pe care, după numele unei vestite balade a poetului german Bürger, ne-am deprins a-l numi **Lenore.**

După cum în lingvistică sânt unele fenomene fonetice potrivite să diferențieze un grup lingvistic de altul, tot astfel în literatura poporană sânt anumite motive chemate să stabilească granițe folklorice. Fiind un mijloc de diferențiare, ele ne pot servi și ca măsură a influențelor literaturii poporane în literatura cultă: ne îngădue să precizăm, comparativ cu alte literaturi culte, în ce măsură elementele folklorice proprii au putut pătrunde în poezia noastră cultă, — în luptă cu motivele asemănătoare ale literaturilor culte apusane.

Studiul motivului **Lenore,** interesant prin el, (un cercetător englez, E. Gousse, îl numește „steaua polară a poeziei romantice") este chemat să ne dea și un răspuns documentat cu privire la o însemnată problemă ridicată, sânt acum zece ani, de d. profesor N. Iorga: este oare balada noastră de proveniență apusană romanică sau aparține altei sfere de influență?

La 1919, cu prilejul primirii unei misiuni universitare franceze la Academia Română, d. Iorga, într'o comunicare bogată în sugestii, propunându-și să arate locul Românilor în desvoltarea vieții sufletești a popoarelor romanice,

1) Fragment din **Istoria epicei poporane române.**

vorbeşte şi de originea baladelor noastre poporane. Insemnătatea, pe care d. Iorga o dă, cu drept cuvânt problemei acesteia, se vede din faptul că primul capitol al Istoriei literaturi române, ediţia a doua, e alcătuit din această comunicare reprodusă în întregime [1]).

D. Iorga pleacă dela o consideraţiune cu privire la literaturile romanice, relevată de d-sa şi cu alt prilej: „eposul poporan se desface la Apuseni in balade. După lungi cercetări şi discuţii lucrul e pe deplin dovedit astăzi pentru Spania. N'a fost la început cântecul scurt din **romancero,** pentruca pe baza lui să se clădească epopeea **Cidului,** ci această epopee, degradându-se, împuţinându-se, s'a sfărâmat din neputinţă în balade". desfăcându-se astfel din totul organic al vechilor poeme, motivele izolate au avut o circulaţie mai largă decât vechile „chansons de geste". Sub formă de balade, ele au putut pătrunde şi la noi prin următoarele căi: prin filieră maghiară; prin intermediar bizantin („prin curţile tuturor stăpânilor slavi dela dunăre"); prin infiltraţiunile italiene în Epir şi Dalmaţia; în sfârşit, prin mijlocirea sârbească. „Balada sârbească apare nu ca o creaţiune specială a poporului sârbesc, ci ca un împrumut după balada apusană, de provenienţă romanică, italiană şi mai ales franceză".

Astfel d. Iorga integrează epica noastră în epica general—romanică, apropiind-o de străvechea vatră romanică a poeziei epice—Franţa. Concluzia d-sale este categorică. Această baladă de provenienţă romanică „a trecut imediat la noi, încă din veacurile XIII-lea şi XIV-lea, deci şi ea s'a aclimatizat tocmai din cauza acestei note romanice, care trăia în psihologia poporului nostru [2]).

Vastele ipoteze, ca aceea formulată aici de d. Iorga, sânt necesare şi binefăcătoare în ştiinţă, cu condiţia ca ele să deştepte studiile verificatoare de amănunt. Studiile recente asupra epicei medievale romanice, ruinând un număr însemnat din vechile teorii şi ipoteze, dela acelea ale fraţilor Grimm până la acelea ale lui Gaston Paris, au recunoscut totuşi serviciile aduse cercetării pozitive de vechile sinteze germane şi de interpelările ingenioase mai aproape de noi. Şi este caracteristic, că tocmai cercetătorul, care a contribuit mai mult la ruinarea vechilor teorii, d. J. Bédier, este acela care le recunoaşte meritul de a fi însufleţit controlul cercetărilor de amănunt, datorită cărora avem azi o înţelegere mai exactă a faptelor [3]).

In spiritul acesta înainte de a intra în miezul chestiunii, sânt necesare câteva consideraţiuni generale în legătură cu părerile d-lui Iorga.

Mai întâiu se cuvine să separăm chestiunea fărămiţirei eposului spaniol în baladă de chestiunea originei şi vechimei cântecului bătrânesc.

In ce priveşte desfacerea eposului spaniol în balade, părerea d-lui Iorga

---

1) N. Iorga, **Istoria literaturii româneşti,** Vol. I, ed. II-a, Bucureşti 1925, p. 9—21.

2) N. Iorga, Op. cit. p. 14.

3) Iosep Bédier: **Les légendes épiques, recherches sur la formation des chansons de geste, deuxième** édition, III. Paris 1921 p. 287—288.

este în concordanță cu aceea a specialiștilor apuseni [1]). Incă dela 1874, cercetătorul spaniol Milá y Fontanals arătase că lungile poeme narative s'au metamorfozat, în Spania, în romanțe lirico-epice. Părerea a fost apoi folosită de Pio Raina, care contesta temeinicia părerei lui Gaston Paris, că epopeea franceză s'a desvoltat din cântece lirico-epice contimporane cu evenimentele. Dacă e vorba de o metamorfoză a genurilor, mai degrabă observăm una a eposului în baladă decât a baladei in epos, zicea P. Raina [2]).

Dar ceeace ne interesează aici este problema originei cântecului bătrânesc: este el mai vechiu sau mai nou ca eposul medieval, a cărui origină pentru Franța cercetătorii de azi o fixează de abia în secolul al XI-lea? [3]).

Pentrucă în probleme de felul acesta neprecizarea termenilor poate duce la confuzii, să rămâie stabilit că, în lucrarea aceasta, termenul de baladă poporană este sinonim cu cântec bătrânesc, deși cuvântul „baladă" are unele inconveniente: mai întâiu pentrucă, la început, a denumit un produs cărturăresc de origină lirică (cuvântul vine dela ballare, a dansa), apoi pentrucă a denumit opere care apar de abia în secolul al XII-lea [4]). De abia mai târziu când încep să fie publicate cântecele populare engleze lirico- epice, în secolul al XV-lea, numele de baladă a fost extins și asupra acestei părți din epica poporană.

Dar după cum ar fi o vădită eroare să afirmăm că n'a existat baladă poporană înainte de primele culegeri engleze, tot astfel este o eroare să credem că popoarele europene n'au cunoscut o baladă poporană înainte de fărămițirea eposului medieval, pe care, pentru Spania, nici n'o putem admite înainte de secolul al XV-lea [5]). Romaniștii notează urme de baladă înainte chiar de fărămițirea epopeei eroice [6]). Pentru a susținea că balada este un produs relativ recent, se poate invoca însă un argument: anticitatea nu ne-a păstrat nici o urmă de existența baladei [7]). Dar faptul acesta nu poate intra în cumpănă pentru problema noastră. In folklor, absența mărturiilor este adesea dovada absenței interesului și nu face dovada absenței motivelor. Eliniștii, independent de controversele cu privire la geneza eposului

---

1) Astfel H. Morf in **die romanischen Literaturen,** in **Kultur der gegenwart,** v. I. XI, 1. p. 201, își formulează astfel părerea: „Die Romanzen sind Bruchstücke verwitterter, zersungener Epen" sau, mai categoric: „Die spanische Romanzen poesia ist also ein episches Trümerfeld". — La fel Ph. A. Becker in **Geschichte der spanischen Luteratur** p. 21—23 și 39—42.

2) Vezi istoricul părerilor despre **La Chanson de Roland** in J. Bédier, op. cit. v. III p. 261 și urm.

3) Ioseph Bédier, Op. cit. vol. IV. p. 452 și urm.

4) **G. Gröber, Französische Literatur in Grundriss der romanischen Philologie, II** Band 1 Abteilung, p. 938.

5) G. Baist: **Die spanische Literatur in Grundniss der romanischen Philologic II,** 2 p. 430—434 și Paul Merker und Wolfgang Stammler, **Reallexicon der deutschen Literaturgeschichte** III, 1922, p. 123.

6) **G. Gröber: Übersicht über die lateinische Literatur von der Mitte des 6 Iohrhundest bis** *1350*, **in Grundriss** der romanischen Philologie, II. 2, 1902 p. 179.

7) R. Lehmann: **Poetik,** ed. II, 1919, p. 194.

grec. admit existenţa unor scurte plăsmuiri epice nescrise anterioare efloresccenţei omerice [1]: un fel de **carmen eroicum**, asemănător baladelor poporane eroice. Germaniştii recunosc şi ei existenţa unor străvechi cântece poporane epice, anterioare largului epos eroic, care se adresa unui public pregătit să asculte ample plăsmuiri culte.

Părerea actuală asupra eposului deosebitelor popoare este clară: dela Homer şi până la Kalevala, epopeea finică [2], toate epopeile eroice sânt plăsmuiri culte. In forma conservată, fiecare din ele apare ca o operă unitar rotunjită, chiar atunci când a trecut printr'o îndelungată serie de contaminări şi prefaceri.

Dintre toate eposurile eroice, plăsmuirea medievală, ale cărei origini au fost mai limpede stabilite, este vestita epopee germană **Niebelungenlied**.Şi este caracteristic că cercetătorul care a făcut mai mult pentru stabilirea elementelor şi fazelor ei de desvoltare, Adreas Heusler, şi intitulează cartea lui de sinteză: **Niebelungensage und Niebelungenlied**. Cercetarea comparativă a izvoarelor a stabilit că, la origină, eposul acesta a fost un cântec poporan eroic care, în scurtă rotunjire, asemenea cântecelor noastre eroice, povestea cum eroul Siegfried a fost trădat şi ucis. Contaminarea acestui cântec cu un altul, care povestea răsbunarea soţiei lui Siegfried, Kriemhilda, împotriva ucigaşilor soţului a fost primul pas către epicizarea de mai târziu.

Un număr limitat de poeţi culţi au desvoltat treptat alcătuirea aceasta. Dar „prima temelie este un cântec nescris care, în scurt procedeu epico-dramatic, înfăţişa o însemnată fabulă eroică" [3]. Din cercetările acestea rezultă că eposul eroic s'a născut nu dintr'un conglomerat de cântece poporane, cum susţinea, până nu de mult, „teoria cântecelor", susţinută de Gaston Paris, ci din epicizarea unui motiv care, adâncit şi lărgit, şi-a asociat, prin contaminare alte motive, făcând să intre în albia lui elemente chemate să-i dea amploare epică [4].

Din diferite domenii de cercetări vedem că se desface această idee: înaintea marilor epopei au existat vechi motive epice, eroice, dar nu de origină istorică. Rezultă că nu am aşteptat descompunerea genului cult al epopeilor,

---

1) A. Croiset, **Leçons de littérature grecque**, ed. X, p. 12.

2) Pentru **Kalevala, epopeea** natională finică, în deosebi lucrarea lui Karl Krohn **Kalevalastudien, I. Einteitung**, publicată în F. F. **Communications edited for the folklore fellows**, vol. XVI, No. 53, 1924, Helsingfors, aduce lumini definitive cu privire la procesul de creaţiune desăvârşit de Elias Lönnrot către 1840, pe bază de poezii şi mărturii anterioare Continuând studiile tatălui său, Julius Krohn, autorul acestor recente cercetări izbuteşte să pue în lumină cristalizarea feluritelor motive în jurul unui motiv dominant. Notez aici concluzia lui K. Krohn. „In definitiv, posibilitatea naşterei unui epos se întemeiază pe existenţa unui şir de cântece, care zugrăvesc faptele unui erou mai presus de ceilalţi, şi pe existenţa unei teme poetice de o putere poetică atât de mare, încât, ca un vârtej, atrage după sine şi încorporează pe celelalte". Op. cit. cap. **Lönnrots redaktionsarbeit**, p. 138).

3) Andreas Heusler: **Niebelungensage und Niebelungenlied, die Stoffgeschichte des deutschen Heldenepos**, F. Wilch, Dortmund 1921 p. 132 urm.

4) A. Heusler, op. cit. p. 172, 175, 230 urm.

pentruca din sfărâmăturile lor să avem, ca niște firimituri dela marele banchet epic, produsele poporane pe care impropriu le numim balade.

Mai veche decât eposul, această scurtă epică poporană are și o viață mai rezistentă. Pretutindeni unde epopeea a îmbătrânit, epica aceasta scurtă, care corespunde mai bine gustului poporan, a rămas veșnic tânără [1]. Și când cercetătorii admit pentru popoarele germanice astfel de cântece în secolul al șaselea [2], de pildă, e greu de admis ca poporul român, format la acea epocă, să fi așteptat până în secolul al XIV-lea o expansiune romanică apusană în Balcani, pentruca să-și poată închega o epică poporană.

Dar considerațiunile acestea n'au decât o valoare de orientare apriorică. O problemă de însemnătatea celei ridicate de d. Iorga nu poate fi deslegată prin considerațiuni generale. E nevoe de o serie de monografii, de studiul comparativ al principalelor motive ale epicei noastre în legătură cu epica poporană romanică.

Aici intervine însă o greutate: alegerea temelor concludente. Dacă in balada poporană franceză romaniștii n'au scos la iveală sfărâmături din vechiul epos medieval, în schimb ei amintesc teme de baladă sensațională, apoi aspecte sentimentale și chiar de humor care au o largă circulație europeană dar, în esența lor, n'au nimic specific francez. Balada **Le roi prisonnier**, de pildă, în care unii au vrut să vadă povestea regelui François I, făcut prizonier în lupta cu Carol V la Pavia și dus în captivitate la Madrid [3], este o variantă a temei voinicul întemnițat, pe care o întâlnim în atâtea cântece bătrânești despre **Gruia al lui Novac** la inchisoare, sau despre **Corbea** sau alți haiduci liberați din temniță. După cum Francisc I trimite vorbă reginei „să bată bani în cele patru colțuri ale Parisului și să mă răscumpere", tot astfel eroii baladelor noastre trimet veste părinților să le vie în ajutor. Din asemănarea motivului francez cu situația fundamentală a baladei noastre nu putem scoate concluzia că motivul nostru este de proveniență romanică apusană. El este un bun străvechi și are o largă circulație europeană. Tot astfel alte motive, ca: rivala otrăvită; statornicia iubitei, care preferă orice suferință decât să renunțe la iubitul ei; soțul care se întoarce acasă după o lungă absență, motivul străvechi al **Odiseei;** soția chinuită și otrăvită de soacra ei, în absența fiului, care la înapoere pedepsește crima; fata răpită în corabie, care, ca și **Kira** noastră, își face singură seamă, cântecul pețirei, care poartă, din cauza metamorfozelor iubitei și înamoratului, numele de **La chanson des transformations** și cari la noi este cunoscută sub numele de **Cucul și turturica,** toate acestea și altele [4] circulă și la Francezi și la noi. Dată fiind nota general-umană și vechimea lor, nu putem scoate din asemănarea temelor fundamentale concluzia dependenței epicei noastre de cea franceză, după cum nu putem subscrie părerea lui Hasdeu, de pildă, care

1) R. Lehmann: **Poetik,** ed. 2-a, 1919 p. 163.

2) O. L. Iiricek: **Die deutsche Heldensage,** ed. 3-a, 1919, p. 33.

3) Morf: **Aus Dichtung und Sprache der Romanen,** Zweite Reihe, Strassburg 1911, capitolul **Das französische Volkslied,** p. 43 urm.

4) Pentru motivele amintite, vezi H. Morf, Op. cit. loc cit. p. 44—88.

credea că noi am fost centrul radiator al baladei **Cucul şi turturica** în folklorul apusan [1]) — părere admisă şi de alţi cercetători ai noştri [2]).

Consideraţiunile acestea ne arată că nu toate temele pot fi concludente în chestiunea geografiei baladei noastre poporane. Este deci nevoe de selecţionarea şi cercetarea amănunţită a acelor motive care, răspândite în tot cuprinsul continentului şi chiar dincolo de hotarele lui, pot servi ca o piatră de încercare pentru a fixa limitele geografice în cuprinsul cărora trebue să cercetăm desvoltarea epicei noastre poporane. Numai astfel problema ridicată de d. Iorga poate fi rezolvată deplin. Şi, odată cu ea, situaţia specială a folklorului nostru la răspântia aceasta între Orient şi Occident.

Am arătat, studiind **Mioriţa**, cum înţelegem să cercetăm un motiv etnic românesc, vom arăta acum ce fel se cuvine să cercetăm, din punct de vedere românesc, un motiv poporan universal. Şi după cum, în studiul motivelor etnice, natura însăşi a materialului ne-a impus metoda istorico-geografică întregită cu cea estetică, tot astfel şi aici. In spiritul acesta, vom privi pe rând aspectele motivului **Lenore** la popoarele germanice, romanice apusane, la Slavii de Est şi de Nord, apoi la cei de Sud, la Greci şi la Albanezi.

Fireşte, cu mijloacele modeste ale bibliotecilor noastre, la care am adăogat însă un bogat material adunat în străinătate până la 1914, nu poate fi aici vorba de o bibliografie străină completă. Totuşi cred că materialul înfăţişat aici este suficient pentru scopul nostru: să precizăm locul poporului român în cadrul folklorului european şi să arătăm ce ne spune materialul românesc pentru istoria, până acum nedeslegată, a acestui motiv. Centrul de greutate fiind cercetarea materialului nostru, era firesc ca aici să urmărim o cât mai completă înregistrare şi interpretare a feluritelor mărturii româneşti.

Motivul acesta ne poate ilustra şi în ce măsură aspectele proprii ale folklorului nostru au pătruns în literatura noastră cultă, luptând cu formele înrudite puse în circulaţie de literaturile culte ale Apusului. Pentrucă în partea a doua a lucrării acesteia urmăresc şi soarta motivului **Lenore** în literatura noastră cultă, a trebuit şi în partea întâia să dau o susţinută atenţie formelor pe care le-a îmbrăcat, în diferitele literaturi apusene. Paralel cu cercetarea folklorică dăm astfel şi o cercetare de influenţe în literatura cultă.

Pe calea aceasta a monografiilor de literatură poporană comparată credem că se cuvine să fie rezolvată problema a cărei importanţă capitală a fost afirmată de d. Iorga, ataunci când a pus amintita comunicare la Academie în fruntea celei de a doua ediţii a „Istoriei literaturii româneşti".

---

1) B. P. Hasdeu: **Cuvinte din bătrâni**, v. II. p. 541 urm. şi 566.

2) Al. Popescu-Telega: **Asemănări şi analogii în folklorul român şi iberic**, Craiova, 1927, p. 19. Influenţa părerilor d-lui Iorga se poate vedea şi în această formulare a d-lui Al. Popescu-Telega: „nici cavalerismul ce se întâlneşte în baladele eroice ale lui Marco Kralevici, precum şi 'n ale noastre nu poate forma un argument de continuitate balcanică. Acest sâmbure de cavalerism medieval ne-a putut veni şi nouă şi Sârbilor pe cale occidentală, poate chiar din **Romancerul** spaniol care, în vârsta medie şi până târziu de tot, a alimentat multe literaturi. Săpăturile dela Curtea de Argeş au dovedit că ne găsim în contact cu Apusul din epoci destul de îndepărtate". (Op. cit. p. 85, în **Concluzie**).

INTRE VALAȘI

de Elena Eftimiu

Dornică de a cunoaşte pe Valaşii din Moravia, răspândiţi prin diferite regiuni ale Carpaţilor mici şi despre cari adesea s'a discutat, dacă sunt de origină română sau nu, am petrecut în sânul lor timp de două luni în vacanţa anului trecut.

Până acum, din lipsă de documente, nu s'a ajuns la nici o concluzie sigură asupra originei Valaşilor din Moravia. Savanţii Miklosič, Bartoş, Pastrnek, etc. susţin, că sunt de origină română, pe când Timotei, Florinsky, Pic şi Valek sunt de părere contrarie, spunând că Valaşii sunt „un neam curat şi pur slav", fapt arătat prin exteriorul corpului, dialect, obiceiuri. Aceştia arată, că această regiune a Moraviei, Valahia, a fost populată mai de mult de Slavii din Ungaria şi din Slovacia. Documentele rămase arată, că Valaşii în a doua jumătate a sec. XVI-lea s'au aşezat în Moravia, îşi aveau voevozii lor; încă din anul 1856 se vorbeşte de darurile valaşe cari se strângeau dela păstori. Odată cu păstorii unguri şi slovaci au venit şi vre-o cincizeci de familii de păstori români, cari s'au amestecat cu vremea cu indigenii, slavizându-se, dar lăsând amintiri în terminologia limbei şi în nomenclatură. Sub voevozi erau bacii cari aveau fiecare câte 4—5 Valaşi. Dela Valaşii români au învăţat păstorii slavi existenţi felul de creştere a vitelor şi diferitele preparate ale laptelui.

In acest articol nu voi deslega problema originei lor ci voi da un crâmpei din viaţa valaşă pe care am căutat s'o pătrund mai adânc, în viaţa lor familiară, în obiceiurile şi sufletul lor, spre a prinde vre-o licărire de asemănare între păstorii munţilor noştri sau ai Macedoniei, pe unde au pribegit aievea păstorii români.

După ce am cutreerat majoritatea satelor din Valahia, m'am instalat la Rusava, cel mai vechiu şi mai tipic sat valah, raiul Valahiei, un cuib de poezie şi frumos, care a inspirat pe atâţia poeţi şi scriitori cehi, ca Růzana Svobodova, Vrba, Taborsky, iar natura solitarei Rusave a atras la sine pe toţi pictorii cu renume ai Cehoslovaciei: Hanuş Schwaiger, Kaspar, Gardavska, Frantişek, Ondruşek şi Jaro Prochaska.

La Rusava natura a creiat adevărate minuni. Inconjurată de văi adânci şi vârfuri înalte acoperite cu păduri de mesteacăni, de brazi şi de fagi, variate cu livezi şi câmpuri, in cari predomină o abundenţă de tonuri violete, albastre, roşii şi aurii şi pe cari pluteşte ceva magic, ca o binecuvântare, care a inspirat întotdeauna poporul, a cărui fantezie a creat poveşti în legătură cu orice stâncă strălucitoare de munte, sau de numele oricărei cetăţi, ridicată pe câte un vârf solitar de munte de către nobilii romantici de odinioară, cari priveau în zări câmpia largă şi roditoare a Hanaţilor. Intre sălcii şi anini curge sgomotos şi vesel pârâul Rusava, care te îndeamnă la reverie, iar pădurile sunt bogate în izvoare şi fântâni în preajma cărora a răsărit câte o colibă de lemn cu grădiniţa ei.

*

Satul Rusava are un caracter cu totul particular. Pe cărările înguste şi colţuroase, lângă părău şi la umbra teilor, se ridică câte o gospodărie valaşă, compusă din casă (chalupa), o grădină mică, cu gust aranjată şi împrejmuită cu un gard de nuele; curtea, prevăzută cu un şopron (sopa) fixat pe stâlpi şi unde păstrează şindrilă, lemne, plugul (pluh) şi căruţa. Dincolo de şopron este ograda (ohrada) cu coteţe, cu staulul (pleve) şi fâneaţa (stodulul) unde păstrează nutrimentul vitelor.



Gospodărie valaşă

Casa tipică valaşă este din lemn, mică, acoperită cu şindrilă, prevăzută cu două ferestre mici, împodobite de obiceiu cu flori. Intrând în casă pătrunzi mai întâiu în tinda (sin) albă, în care este scara care duce la pod (poud, půd) unde-şi ţin proviziile de grâne, făină etc. Sub scară păstrează diferitele obiecte mici de plugărie sau meşteşuguri, între cari lopata (lopate) dalta (dlatka) pila, securea (sekyre), şnurul pentru legat ramurile pomilor (snora), cleştele (klisce sau kleste), şurupul (sroub), cuiele (kuje) etc. Din tindă treci în cameră (jizba) care este spaţioasă, răcoroasă, cu zidurile albe, prin ferestrele deschise pătrunde mirosul plăcut de fân cosit ca şi reflexul verde al pomilor şi al ierburilor, dând un colorit frumos camerei. Aranja-

mentul camerei este destul de primitiv. Mobilierul e simplu. Un cămin mare, o masă, pe care stă întotdeauna biblia. Intr'un colț este patul un „skrin" în care-și păstrează haine, cărți, bani, actele familiei și alte lucruri mai prețioase; un „kufr" în care-și păstrează rufăria. Singura podoabă pe pereți este ceasornicul, de modă veche. Podeaua este de obicei din pământ bătut. Din cameră intri în bucătărie (kuchine) mică, puțin încăpătoare, cu un cămin, un cuptor, o măsuță, o bancă și o poliță cu vasele. Din bucătărie dai în cămară (komora), unde-și păstrează alimentele.



Sub șopron

Satul are caracterul său particular ca și al locuitorilor săi pur Valași. Ca fizic, Valașii sunt mijlocii. Este originală pieptănătura lor, tunsă circular în jurul capului, întocmai ca moda apuseană a primei jumătăți a sec. XV-lea, rămasă pe portretele lui Antonello da Messina, Rogier van der Weyden.

Mulți din ei poartă încă costumul valah vechi, de obicei în zilele de sărbătoare. Costumul bărbătesc se compune dintr'o cămașă albă de cânepă sau in, cu gulerul în motive asemănătoare celor românești, la cari predomină culoarea roșie, albastră și verde, culoarea ierbei și a florilor în mijlocul cărora trăesc. Peste cămașe, care are mânecile lungi și largi, au o vestă nu-

mită „frydka" roşie, neagră sau violetă, brodată frumos şi încheiată cu nasturi strălucitori. Pantalonii negri, strânşi cu un brâu frumos lucrat. In picioare poartă opinci (opanka) sau călţuni, ciorapi albi lucraţi cu roşu. Pe cap poartă o pălărie tare, neagră, cu marginile late. Iarna poartă căciuli de oae (baranika) şi blănuri de berbec, numite halena, hũna sau suba. E obiceiul, ca două zeci de ani să poarte costumul numai în zilele de sărbătoare şi abia după aceia să-l poarte zilnic.

Costumul femeii se compune dintr'o cămaşă lungă (rubač) cu mânecile şi gulerul lucrat; aceiaşi vestă ca şi la bărbaţi, o fustă largă, albă sau roşie (marinka) peste care au şi un şorţ, colorat(fertoch). In picioare poartă papuci (papuče) şi ciorapi scurţi de lână, frumos lucraţi. In cap numai femeile măritate poartă câte o basma, pe când fata nimic. Aceasta este deosebirea între una şi cealaltă.

La prima vedere Valaşii par nişte oameni închişi şi diplomaţi. Cu cât izbuteşti să-i cunoşti mai mult, să te apropii de sufletul lor, încep să se deschidă. Devine vorbăreţ, confidenţial, grăbit, serviabil şi zâmbitor. Sunt oameni cari au cunoscut viaţa, au încercat-o greu şi s'au adaptat ei, au devenit măsuraţi, liniştiţi, laconici şi concişi. Cu toată sărăcia lor sunt veseli, spirituali, muncitori şi binevoitori, modeşti, atenţi către averea altuia, încrezători. Femeile sunt foarte practice, econoame şi muncitoare.

Scrierea şi citirea o cunosc cu toţii. Analfabet este câte un bătrân sau cei anormali, cretinii. Le place să citească şi citesc tot ce le cade în mână. Acasă, la păşune şi chiar pe ploae sub pomi i-am văzut citind. Preferă istoria. In şcoală, învaţă cu hotărâre fiecare după puterea lui şi recunoaşte că fără învăţătură nu se ajunge nicăeri.

Valaşii vorbesc un dialect slav frumos, gramatical, sonor, plăcut şi bogat.

Le place dansul şi să cânte. Chinul nu-l vezi pe faţa nimănui. In biserică vin radioşi să asculte cazania, care le vorbeşte despre Domnul şi unde cântă şi ei odată cu preotul cântecul de Slavă al Dumnezeirei. Cântă acasă, pe câmp, pe drum şi chiar în cimitir spre a „mângâia pe morţi". Majoritatea Valaşilor sunt evanghelici. Puţini sunt catolici. Cam trei sferturi din ei sunt urmaşii fraţilor cehi, cari, după proclamarea patentei de toleranţă, s'au pronunţat pentru credinţa lor sub protecţia confesii lui Luther. Despre cabanele de lemn ridicate atunci şi cari serveau pentru serviciul divin, nu se vorbeşte decât în tradiţie. Din cabană a răsărit bisericuţa de lemn, care azi s'a transformat într'o clădire măreaţă, înconjurată de tei.

Dar ţinutul Valaşilor şi în special al Rusavei nu este scăldat numai de poezie, ci şi de suferinţă, căci pământul este sărac, pietros, greu de cultivat şi puţin roditor. Despre Rusava se spune că este „sfârşitul pâinei, începutul pietrei". De dimineaţă până seara Valahul lucrează fără odihnă, fie pe câmp, fie în adâncul pădurei, fie la diferite meşteşuguri, căci le cunosc pe toate, unii chiar câte cincisprezece. Lucrează şindrile, mânere, lopeţi, măsuţe etc. In pădure lucrează şi la arderea lemnelor pentru cărbuni. Ca recompensă pentru această muncă au lapte acru, cartofi şi pâine (kiska, zemljaki i chleb)

din cari constă hrana lor zilnică. Pâinea o mănâncă rar. E înlocuită cu „pogaček" o pâine neagră din secară. Carne mănâncă numai în zilele de sărbătoare, iar ca băutură beau „koralka", un fel de drojdie tare, care are destul de rele urmări. Majoritatea sunt cretini sau măcelăriţi de tuberculoză.

In jurul vârfurilor sunt salaşele de păşuni unde stăteau ciobanii cu oile şi vitele lor. In dialectul valah „salaş" înseamnă o pasecă, adică un loc larg de păscut iar cei ce se ocupau cu aceasta se numeau salaşnici. Pe salaş se găseşte o „kolibă" mare ca un bordei, unde se prepară „brynza" de oae — laptele bătut în putină (putyră). Laptele se mulge în găleată (geleta), apoi e strecurat printr'un burduf de oae numit glag sau klag, prepară apoi „urda" pe care o pun în putinică (putenkă). In jurul colibei este câte o „bankă", iar la mijloc este „vatra". In jurul colibei este coşarul (koşar), ograda (ohrada) în care ţineau oile de unde le aduceau să fie mulse una câte una în „strungă". Stăpânii sălaşelor erau „bacii".



Salaş valaş şi Koliba

Astăzi viaţa aceasta a păstorilor, pe vremuri înfloritoare şi evocatoare, nu mai există aproape deloc.

In timpul şederei mele la Rusava am locuit la familia Mozolu, una din cele mai vechi şi mai bogate familii valahe din aceste ţinuturi. Este supranumită „Regina Rusavei". Aici am avut ocazia să ascult toate poveştile şi le-

gendele valașe, toate cântecele și poeziile lor, să cunosc dansurile lor, datorită bătrânei Mozolu, care-și păstrează bine memoria și al cărei glas este încă curat, clar, sănătos și vibrant.

Este înfiorătoare amintirea bandelor de hoți cari mișunau pe vremuri în aceste locuri. Este impresionantă și interesează legenda legată de muntele Hostin, care trăește viu — în amintirea poporului din Moravia și chiar din Slovacia. Pe acest munte, în vremile antice slave, zeii slavi își aveau reședința



Biserica Sf. Maria, pe muntele Hostin

lor; în sec. XII când au ajuns Tătarii in aceste locuri și au cuprins și muntele, singura fortăreață naturală de aci, în momentul suprem al luptei s'au deschis cerurile și Fecioara Maria cu sabia de foc a nimicit pe barbarii cutropitori. Mai târziu în jurul acestui munte dansau în amurg, vrăjitoarele. Astăzi în vârful muntelui se ridică strălucitoare în albeață biserica Sf. Maria, înconjurată de mici capele lucrate în mozaicuri cari reprezintă diferite scene din patimele lui Christos. Acolo este și izvorul tămăduirei, izvorul sfânt, făcător de minuni. Zeci de mii de pelerini vin odată pe an pe acest munte, vin din ținuturile cele mai îndepărtate să asculte slujba divină pe muntele sfânt.

Toți poeți și pictorii, cari au cunoscut muntele, au fost inspirați de el. Hanuș Schwaiger, unul din cei mai devotați pictori ai Hostinului, se odihnește la poalele lui.

Cântecul popular valah est viu, dramatic şi artistic. In el cântă natura, frumosul, dansul, naşterea, nunta şi moartea. Unele sunt sociale chiar.

Cântecele de naştere sunt mai mult nişte urări de bine pentru noul venit, fată sau băiat.

Spirituale şi satirice sunt cântecele de nuntă — înainte de slujbă, la împletirea coroanelor miresei şi apoi după slujbă când începe petrecerea cu masă mare şi unde fiecare din invitaţi a trebuit să contribue cu câte ceva: unt, ouă, făină, carne sau bani. Dansul îl deschide naşul şi tinerii căsătoriţi — apoi îl închide un flăcău, care dansează ultimul dans „honija kota" un dans interesant şi curios, de origină slavă antică. La sfârşitul dansului, lăutarii cântă un „marş" şi nunta s'a terminat.



Valaşi din Moravia. Pelerinagiu pe muntele Hostin.

Cântecele pentru dansuri au un ritm frumos, exuberant şi viu, săltăreţ şi entuziasmat, legănat şi diferenţiat. In cea mai mare parte sunt „descrescendo". Dansurile sunt foarte originale, interesante şi expresive. De remarcat sunt: bukovina, ciardaşul, hulanul, steaua, kotul, trânka şi învârtita. Instrumentele muzicale sunt ţimbalul, vioara, fluerul şi cornul, clarinetul şi cimpoiul (gajdos) cari dau multă veselie, viaţă şi colorit petrecerei.

Triste sunt cântecele cari însoţesc convoiul mortuar. Au ceva plângător

şi înfiorător care durează însă numai până când mortul e scos din casă şi dus la groapă. Imediat după aceasta se duc cu toţii şi petrec pentru fericirea celui dus, care a scăpat de grijile pământeşti.

Valaşii sunt foarte nepăsători faţă de boală şi de morte. Suportă boala cu răbdare, căci este dată de Dumnezeu. Roagă cerul însă, ca aceasta să dureze cât de puţin. Pe dânşii îi vindecă natura. Doctorii sunt înlocuiţi cu babe cari fac tot felul de leacuri din rădăcini şi buruieni fierte. Nu sunt chemaţi de cât în ultimul moment, sau cum spun Valaşii „când sufletul este pe limbă". Despre moarte vorbesc cu linişte, cu respect şi se prepară cu pietate pentru ea.

In afară de unele numiri lăsate de păstorii români pribegiţi pe vremuri în acest lanţ al Carpaţilor, numiri date unor vârfuri de munţi (grui) sau obiectelor întrebuinţate de păstori, ceeace m'a surprins mai mult ca o apropiere a acestor păstori valaşi ai Moraviei cu păstorii români ai Carpaţilor, este melodia duioasă a cântecelor păstoreşti, dulcea vibrare a sunetului de flaut cari par a completa doinele şi cântecele de dor ale ciobanilor noştri.

Dar obiceiurile, limba, tradiţia şi dansurile lor vorbesc, astăzi, mai mult de Slavi decât de Români.

INSEMNĂRI

„Graiul Românesc" poate constata cu deosebită satisfacţie, că ceeace s'a cerut prin cele două articole: „O secţie specială pentru chestiunile balcanice la Ministerul de Externe" („Graiul Românesc", A. II, No. 1) şi „Corpul nostru diplomatic în ţări cu minoritate românească" („Graiul Românesc", A. III, No. 2) e pe cale de a deveni o realitate prin noua organizare a Ministerului de Externe. Prin gruparea legaţiunilor din Peninsula Balcanică într'o secţie specială, s'a făcut primul pas spre ţinta preconizată şi urmărită de noi. Rămâne ca Ministerul de Externe să facă pasul mult mai greu: alegerea miniştrilor corespunzători delicatei şi grelei misiuni pe care vor avea să o îndeplinească. Şi acest pas trebue făcut cu orice preţ.

Intârzierea în apariţia revistei este în legătură cu târzia resolvare a unor chestiuni cari priveau de aproape însăşi existenţa ei. In curând se va ajunge la normal.

m.

GRAIUL ROMÂNESC (Le langage roumain)
REVUE MENSUELLE DE LA SOCIÉTÉ „GRAIUL ROMÂESC"
Quatrieme Année, No. 3 Mars 1929

ARTICLES

Un problème de géographie et de folklore sud-est-européen

par D. Caracostea

Pour qui veut étudier notre littérature populaire, la détermination des sphères d'influence, sous lesquelles elle s'est formée, constitue une question capitale.

En ce qui concerne notre littérature populaire, nous avons représenté deux extrêmes: ou bien nous avons maintenu notre dépendance de la poésie épique des Balcans, ou nous avons recherché des attaches soit avec la tradition classique soit avec le folklore roman d'occident. Le thème du revenant qui chevauche la nuit sur un cheval fantôme, que d'après la ballade célèbre de Bürger nous nous sommes habitués à désigner sous le nom de *Lenore*, est le plus indiqué à nous introduire dans l'étude comparative de la littérature populaire et nous servir à la délimitation des confins folkloriques.

L'étude de ce motif peut servir comme réponse documentée au problème soulevé, il y a dix ans, par Monsieur N. Iorga: „Est-ce que notre ballade est d'origine romane occidentale ou elle appartient à d'autres sphères d'influence?"

Monsieur Iorga partant de la considération que „le genre épique populaire se décompose en Occident en ballades", arrive à la conclusion que la ballade d'origine romane „a passé immédiatement chez nous dès le XIII-ème et le XIV-ème siècle et s'y est adaptée justement à cause de cette élément roman qui vivait dans la psychologie du peuple roumain".

Nous allons séparer la question de la décomposition de l'épopée occidentale en ballade de la question de l'origine et de l'ancienneté du chant traditionnel (la ballade populaire) et nous allons nous occuper de cette dernière, si ce chant (cântec bătrânesc) est plus vieux ou plus récent que l'épopée mediévale dont l'origine pour la France les critiques modernes la fixe à peine au XI-ème siècle.

Des recherches faites jusqu'à cette date, il résulte qu'avant les grands poèmes épiques il y a eu des motifs épiques, héroïques mais qui n'étaient pas d'origine historique et que nous n'avons pas attendu la décomposition de l'épopée savante pourque de ces fragment nous ayons des productions populaires que nous appelons improprement des ballades.

Plus ancien que l'épopée, ce genre épique populaire restreint plus résistent et correspondant mieux au goût du peuple, est resté toujours jeune. Et si les critiques admettent pour les peuples germaniques de tels chants au VI-ème siècle, il est difficile d'admettre que le peuple roumain ait attendu jusqu'au XIV-ème siècle une espansion romane occidentale dans les Balcans pour pouvoir se former une poésie épique populaire.

La sélection et l'étude minutieuse des différents motifs universeles nous éclaircira le problème et nous mènera à la solution de l'important problème soulevé par Monsieur N. Iorga.

Parmi les Valaches

par Elena Eftimiu

J'ai été parmi les Valaches de Moravie l'année dernière pendant deux mois pour m'informer sur eux chez eux-mêmes.

Sur leur origine les discussions continuent. Des savants comme Miklosič, Bartoș, Pastrnek et d'autres soutiennent que les Valaches sont d'origine roumaine, tandisque Timotei, Florinsky, Pic et Valec les considèrent comme une population purement slave et croient que la Valachie de Moravie a été peuplée plutôt par des Slaves de Hongrie et de Slovaquie. Les documents qui nous restent démontrent que les Valaches se sont établis en Moravie dans la deuxième moitié du XVI-ème siècle et qu'ils avaient leurs voyvodes dès 1586. Des Valaches roumains, perdus avec le temps dans la masse slave, ont appris aux bergers slaves l'élèvage du bétail et différents produits du lait.

Je n'essaierai pas à résoudre le problème de leur origine, mais je donnerai des fragments de vie valache qui peut trouver des ressemblances avec la vie des pâtres roumains de la Roumanie ou avec ceux de la Macédoine.

J'ai choisi comme centre de mes observations Rusava, le plus ancien, le plus représentatif et le plus pitoresque village valache. Leur maison, l'arrangement de leur intérieur, les objets de la maison valache se rapprochent beaucoup de la maison et de l'intérieur de maison de nos bergers.

Les désinences sont presque les mêmes. Comme extérieur les Valaches sont de taille moyenne avec leurs coiffure originale qui nous rappelle la mode occidentale de la première moitié du XV-ème siècle. L'ancien costume valache, surtout les jours de fête, est porté par les femmes comme par les hommes.

Le costume et les motifs des broderies sont semblables à ceux de nos paysans surtout du nord du pays. Comme chez nous seulement les femmes mariées portent un fichu sur la tête, les jeunes filles ne portent pas.

Leur vivacité se rapproche également de la vivacité roumaine. Et puis comme notre Roumain des régions montagneuses, le Valache travaille difficilement la terre pauvre où le sort l'a jeté. Les éleveurs et les pâtres, très florissants et évocateurs jadis, n'existent presque plus, étant remplacés par les agriculteurs, par les bûcherons et par différents métiers de petites industries domestiques.

Les légendes, les chants, les poésies, les jeux valaches portent en eux des caractères semblables aux nôtres et leur publication éclaircirait bien des choses confuses.

En dehors de quelques désinences laissées par les pâtres roumains réfugiés dans le temps dans cette chaîne des Carpathes, désinences donnés à quelques cimes de montagnes ou aux objets employés par les pâtres, ce qui m'a

frappée surtout comme ressemblance de ces pâtres valaches de Moravie avec les pâtres roumains des Carpathes est la mélodie mélancolique de leurs chants de bergers, douce vibration du son de flûte qui semblent compléter les doïnas et les chants nostalgiques de nos bergers.

NOTES

Le „Graiul Românesc" peut constater avec beaucoup de satisfaction, que ce qu'on a demandé par les deux article: „Une section spéciale pour les questions balcaniques au Ministère des affaires étrangères" (Graiul românesc A. II, No. 1) et „Notre corps diplomatique dans les pays avec minorité roumaine" (Graiul Românesc A. II, No. 3) est sur le point de devenir une réalité par la nouvelle organisation du ministère des affaires étrangères. Par le groupement des légations de la Peninsule Balcanique dans une section spéciale, on a fait le premier pas pour le but désiré et poursuivi par nous.

Le retard de l'apparition de la revue est en rapport avec le réglement tardif d'une question qui concernait son existence même. Bientôt on arrivera au normal.

GRAIUL ROMÂNESC (La favella rumena)

RIVISTA MENSILE DELLA SOCIETA «GRAIUL ROMÂNESC»

Anno III, No. 3 Marzo 1929

STUDI

Un problema di geografia folklorica sud-est-europea

di D. Caracostea

Una questione capitale, per chi vuole studiare la nostra letteratura popolare, è di precisare le sfere di influenza sotto le quali si è formata.

Riguardo alla nostra epica popolare hanno rappresentato due estremità: hanno sostenuto la nostra dipendenza dalla epica balcanica, oppure hanno cercato legami sia colla tradizione classica, sia col folklore romanica occidentale.

Il motivo dello stregone, che cavalca la notte sul cavallo fantasma, il quale siamo abituati chiamarlo, secondo la celebre ballata del Bürger, Le-

nore, è il più adatto a introdurrci nello studio comparativo della letteratura popolare e a servirci, per poter stabilire dei confini folklorici.

Lo studio di questo motivo puo servire come risposta al problema sollevato dal S. N. Iorga, dieci anni fa: se la nostra ballata sia di provenienza romanica occidentale, oppure appartenga ad altre sfere di influenza?

Il S. Iorga, partendo dalla considerazione che „l'epopea popolare si scioglie dagli occidentali in ballate", arriva alla conclusione che la ballata di provenienza romanica „è passata immediatamente da noi, ancora dal secolo XIII e XIV, si acclimò appunto per questa nota romanica, la quale era viva nella psicologia del nostro popolo".

Noi separeremo la questione dello scioglimento dell' epopea occidentale in ballate, dalla questione dell'origine e della vecchiezza della ballata popolare, e ci occuperemo di questa seconda, cioè se la ballata popolare sia più vecchia oppure più recente dell'epopea médievale, cui origine gli studiosí contemporanei la fissano per la Francia appena nel secolo XI.

Dalle ricerche fatte fin'ora risulta che prima delle grandi epopee esistevano vecchi motivi epici, eroici, ma non di origine storica, e che noi non abbiamo aspettato lo scioglimento del genere colto dell'epopea, acciochè dai loro frantumi avessimo dei prodotti popolari chiamati impropriamente ballate.

Più vecchia dell'epopea, questa corta epica popolare e più resistente, e corrispondendo meglio al gusto popolare, è rimasta sempre giovine. E se gli studiosi ammetteno per i popoli tedeschi tali cantiche nel secolo VI, è difficile ammettere che il popolo romeno abbia aspettato fino al secolo XIV una espansione romanica occidentale nei Balcani, per poter formarsi una epica popolare.

La selezione e lo studio minuto dei diversi motivi universali ci metterà in chiaro la questione e porterà la soluzione del importante problema sollevata dal S. Iorga.

Fra i Valasci

di Elena Eftimiu

L'anno passato sono stata due mesi tra i Valasci di Moravia per informarmi di loro da loro a casa.

Le discussioni sulla loro origine continuano. Gli eruditi Miklosič, Bartoş, Pastrnek e altri sostengono che i Valasci sono di origine romena, e il Timotei, Florinsky, Pic e Valec li considerano come pura razza slava e credono che la Valacchia di Moravia fosse stata popolata piuttosto dagli Slavi dell'Ungheria e della Slovacchia. I documenti rimasti mostrano che i Valasci si sono stabailiti in Moravia della seconda metà del secolo XVI e che avevano i loro voevodi dal 1586. Dai Valasci romeni, sperduti col tempo nella massa slava, i pastori slavi hanno imparato l'allevamento del bestiame e i diversi derivati del latte.

Non tenterò di risolvere il problema della loro origine, ma darò dei

frammenti della vita valascia, i quali possano trovare delle assomiglianze colla vita dei pastori romeni di Romenia oppure con quella dei pastori di Macedonia.

Ho scelto come centro delle mie osservazioni Rusava, il più vecchio, il più tipico e il più pittoresco villaggio valascio. Tanto il maneggio della casa quanto la spartizione di essa, come anche gli oggetti dell'interiore della casa valascia, si avvicinano assai molto a quelli della casa dei nostri pastori. Le denominazioni sono quasi le medesime.

Ciò che riguarda il fisico, i Valasci sono di statura media, colla loro pettinatura originale ricordandoci la moda occidentale della prima metà del secolo XV.

Le donne e gli uomini, portano il vecchio abbigliamento valacco, specialmente nei giorni di festa. L'abbigliamento e i disegni delle cuciture si assomigliano a quelli dei nostri paesani, specialmente del settentrione. Come da noi solamente le donne maritate portano il fazzoletto del capo, le ragazze nulla.

Anche la loro vivacità si avvicina a quella dei Romeni. Poi come il nostro Romeno dei distretti montagnosi, il Valascio lavora con fatica la terra povera, sulla quale lo mise la sorte. La pastorizia, una volta florida ed evocante, quasi non esiste più, essendo sostituita dell'agricoltura, dal taglio degli alberi e da diversi mestieri, — piccole industrie casalinghe.

Leggende, canzoni, giochi e poesie valascie possedono molte vestigie, assomiglianti colle nostre, e la loro publicazione metterebbe in luce molte cose nonchiarificate.

Tranne certe denominazioni, lasciate dai pastori romeni, una volta girovaganti su questa catena dei Carpati, denominazioni date a qualche vetta oppure a qualche oggetto adoperato dai pastori, ciò che m'ha sorpreso di più, come assomiglianza tra questi pastori valasci della Moravia e i pastori romeni dei Carpati, è la melodia dolce e malinconica dei loro canti pastorali, la vibrazione deliziosa del suono del flauto, che sembrano completare le „doine" e i canti malinconici e bramosi dei nostri pastori.

APPUNTI

Il „Graiul Românesc" può confermare con speciale soddisfazione che ciò che si ha domandato con quei due articoli: „Una sezione speciale per le questioni balcaniche al Ministero degli Esteri" (Graiul Românesc, A. II, No. 1) e „Il nostro corpo diplomatico nei paesi con minorità romena (Graiul Românesc, A. II, No. 3) vien realizzato, colla nuova organizzazione del Ministero degli Esteri. Col raggruppare le legazioni della peninsola balcanica in una sezione speciale si è fatto il primo passo verso la mèta preconizzata e intenzionata da noi.

Il ritardo dell'apparizione della rivista e in relazione col tardo regolamento di certe questioni riguardanti la sua esitenza. Fra poco si arriverà al normale.

GRAIUL ROMÂNESC (Das rumänische Wort)
MONATSSCRIFT DES KULTURVEREINS „GRAIUL ROMÂNESC"
III. Jahrgang, No. 3 März 1929

AUFSÄTZE

Folklorisch-Geographische Probleme Südosteuropas

von D. Caracostea

Für das Studium unserer volkstümlichen Literatur ist eine genaue Prüfung der fremden Einflüsse, die auf sie gewrkt, von kapitaler Bedeutung.

Was unsere Volksepik betrifft, haben wir zwei Extremen zu verzeichnen, entweder haben wir unsere Abhängigkeit von der Epik des Balkans unterstützt, oder Anknüpfungspunkte mit der klasischen Überlieferung oder gar mit dem romanischen Folklor gesucht.

Das Motiv des Gespenstes, das nachts auf einem gespenstischen Pferde reitet, ein Motiv, das wir nach Bürgers berühmter Ballade Lenore zu nennen gewöhnt sind, ist das geeignetste, uns in das vergleichende Studium der volkstümlichen Poesie einzuführen und zur Feststellung von folklorischen Grenzen zu dienen.

Das Studium dieses Motivs kann als dokumentierte Antwort zu der vom Herrn N. Jorga vor zehn Jahren aufgeworfenen Frage gelten, ob nämlich unsere Ballade westlich-romanischen Ursprungs ist oder den Sphären anderer Einflüsse gehört. Herr Jorga geht dabei vom Standpunkt aus, dass sich die volkstümliche Epik bei den Völkern des Westens in Balladen auflöst und folgert daraus, dass die Ballade romanischer Herkunft unverspätet, d. h. schon im XIII. u. XIV. Jahrhundert zu uns gekommen und gerade wegen des romanischen Charakters unseres Volkes einheimisch geworden sei.

Wir werden die Frage der Auflösung der westlichen Epik von der des Ursprungs und Alters des Heldengesangs (Volksballade) trennen und uns mit der letzteren beschäftigen, d. h. untersuchen, ob das Heldenlied älter oder jünger als das mittelalterliche Epos ist, dessen Ursprung in Frankreich von den Gelehrten der Gegenwart erst für das XI. Jahrhundert angesetzt wird.

Aus den bisherigen Untersuchungen geht hervor, dass vor den grossen Epen, alte epische, heroische Motive, aber nicht geschichtlichen Ursprungs bestanden haben, und dass wir nicht auf die Auflösung der höfischen Epik warten mussten, um deren Bruchstücke zu volkstümlichen Schöpfungen umzugestalten, die wir unrichtig Balladen nennen.

Da diese kurze, volkstümliche Epik älter als das Epos ist und dem Volksgeschmack mehr Rechnung trägt, ist sie widerstandsfähiger und ewig jung geblieben. Und wenn die Forscher bei den germanischen Völkern solche Lieder schon für das VI. Jahrhundert ansetzen, ist schwer anzunehmen, dass das rumänische Volk bis zum XIV. Jahrhundert auf romanische Expansion vom Westen nach dem Balkan habe warten müssen, um sich eine eigene volkstümliche Epik zu schaffen.

Die Auswahl und das eingehende Studium der verschiedenen poëtischen Motive allgemeinen Charakters werden uns diese Frage klären und zur Lösung des von Herrn Jorga gestellten Problems führen.

Unter Walaschen

von Elena Eftimiu

Ich war im vorigen Jahr zwei Monate lang unter den Walaschen Mährens, um mich über sie an Ort und Stelle zu informieren.

Über ihren Ursprung streitet man noch. Die Gelehrten Miklosič, Bartoş, Pastrnek und andere behaupten, dass die Walaschen rumänischen Ursprungs, wogegen Timotei, Florinsky, Pic und Valec sie als reinslavischen Stamm anschauen und glauben, dass die mährische Walachei mehr von den Slaven Ungarns und der Slowakei bevölkert war. Die auf uns gekommenen Dokumente zeigen uns, dass sich die Walaschen in der zweiten Hälfte des XVI Jahrhunderts in Mähren angesiedelt und ihre eigenen Woiwoden schon seit 1586 hatten. Von den rumänischen Walaschen, die sich allmählich in der slavischen Masse verloren, haben die slavischen Hirten die Vichzucht erlernt.

Ich werde nicht versuchen, das Problem ihres Ursprungs zu lösen, sondern einige Bruchstücke ihres alltäglichen Lebens beleuchten, die Ähnlichkeit mit dem Leben der rumänischen Schäfer Rumäniens oder Mazedoniens haben können.

Ich habe als Hauptort meiner Untersuchungen Rusava gewählt, das älteste, typischste und malerischste Dorf. Sowohl die Wirtschaft, als auch die Einteilung des Hauses, und die Einrichtung sind den Einrichtungen der Häuser unserer Hirten sehr ähnlich. Die Benennungen sind fast dieselben.

Die Walaschen haben einen mittleren Wuchs, eine Frisur, die an die Mode des Westens aus der ersten Hälfte des XV Jahrhunderts erinnert.

Das alte walaschische Kostüm wird besonders an Feiertagen sowohl von den Frauen als auch den Männern getragen. Die Tracht und die Näharten der Kostüme sind denen unserer Bauern, besonders des Nordens, ähnlich. Wie bei uns, tragen nur die verheirateten Frauen ein Kopftuch, die Mädchen gehen blossköpfig.

Auch ihre Lebhaftigkeit erinnert sofort an den rumänischen Bauer. Auch arbeitet der Walasche schwer, um ebenso wie unser Rumäne aus den Gebirgsgegenden, aus der armen Erde, das Beste herauszuholen.

Die Viehzucht, die vor zeiten in hoher Blüte stand, besteht fast nicht mehr, an ihre Stelle sind Ackerbau, Forstwirtschaft und verschiedene Hausindustrien getreten.

Walaschische Sagen, Lieder, Gedichte und Spiele tragen in sich viele Spuren, die auf eine Verwandtschaft mit den unserigen schliessen lassen, und ihre Veröffentlichung würde viele ungeklärte Fragen der Lösung zuführen.

Ausser einigen Benennungen, die von den Vorzeiten in diesen Kar-

pathentälern verirrten rumänischen Hirten den Bergspitzen und von ihnen gebrauchten Gegenständen gegeben wurden, besteht eine überraschende Ähnlichkeit zwischen der gemütsvollen Mellodie der walaschischen Hirtenlieder und den sehnsuchtsvollen Liedern unserer Schäfer.

BEMERKUNGEN

Unsere Zeitschrift kann mit besonderer Befriedigung feststellen, dass unsere in den zwei Artikeln: „Eine besondere Abteilung für die Balkanprobleme im Aussenministerium" (Graiul Românesc, II. Jahrg. No. 1) und „Unser diplomatischer Corps in den Ländern mit rumänischer Minorität (Graiul Românesc, II Jahrg. No. 3) ausgesprochenen Wünsche ihre baldige Verwirglichung durch die neue Organistaion des Aussenministeriums erfahren werden. Durch die Gruppierung der Gesandtschaften aus der Balkanhalbinsel in eine besondere Abteilung wurde der erste Schritt zu dem von uns verfolgten Zwerck getan.

Die Verspätung des Erscheinens unserer Zeitschrift ist im Zusammenhang mit der Erledigung einiger Fragen, die für ihre Existenz selbst von Wichtigkeit waren. Wir hoffen, dass sie recht bald regelmässig erscheinen wird.

GRAIUL ROMÂNESC (The Roumanian Speech)
MONTHLY REVIEW OF THE CULTURAL SOCIETY «GRAIUL ROMÂNESC»
Vol. III, No. 3 March 1929

STUDIES

A problem of Folkloristic Geography in South-East-Europ

by D. Caracostea

Those who would like to study our popular litterature, to define the sphere of influence, under which it has been formed, is a capital question.

Regarding our popular epic, we have represented two extremes: we have either maintained our dependence upon the Balcanic epic or we have looked for relations to the classical tradition or to the romanic folklore from the West.

The motive of the ghost riding on a phantom horse at night, a motive, which after the well-known ballad of Bürger, we are accustomed to call Lenore, is the best one to introduce us into the comparative study of popular litterature and to help us to define the folkloristic boundaries.

The study of this motive can serve as a documented answer to the problem brought forward by Mr. N. Iorga, twe years ago: is our ballad of ro-

manie origin from the West or does it belong to other spheres of influence?

Mr. Iorga starting from the consideration that „the popular epic divides itself into ballads in the West" comes to the conclusion that the ballad of romanic origin „has immediately passed to us in the 13-th and the 14-th centuries and has acclimatised itself just on account of this romanic tone which is alive in the psychology of our people".

We shall separate the question of the breaking-up of the Western epic into the ballad from the question of its origin and the antiquity of the old song (the popular ballad) and we'll dwell more on the last one, namely, if the old song is older or of a more recent date than the medieval epic, the origin of wich is fixed for France in the 11-th century by the scholars of to-day.

From the recent studies it results that the old epical, and heroical motives have existed before the great epic, but not of historical origin, and that we did not wait for the decomposition of the cultured kind of epic, so as to have, out of their fragments, popular productions, which we improperly call ballads.

Older than the epic, this short popular epic is more resistent and being better suited to the popular taste, has remained joung for ever. Ond if our scholars admit such songs in the 6-th century for the Germanic peoples, it is difficult to accept that the Rumanians have waited until the 14-the century an expansion of the Western romanic epic in the Balcans, in order to fashion for themselves a popular epic.

The selection and the detailed study of different universal motives will clear up the question and will bring the resolution of the important problem brought forward by Mr. N. Iorga.

Amongst the Valasi

by Elena Eftimiu

I have been last year, for two months, amongst the Valasi of Moravia, to get informations about them, at their own home.

The discussions as to their origin still continue.The scholars like Miklosič. Bartoş, Pastrnek and others affirm that the Valasi are of Rumanian origin, but Timotei, Florinsky, Pic and Valec consider them as a pure slav people and believe that Valahia from Moravia has been populated more by the Slavs from Hungary and Slovakia. The documents which exist show that the Valasi have settled in Moravia, in the second half of the 14-th century, and that they had their rulers since 1586. From the Rumanian Valasi, lost in the past in the great Slavonic mass, the Slav shepherds have learned how to rear cattle and how to make the different preparations of milk.

I shall not try to resolve the problem of their origin, but I shall give a few examples of the life of the Valasi which can find ressemblance with the life of the Rumanian stepherds from Rumania or with those of Macedonia.

I have chosen Rusava as the centre of my observations, being the oldest and the most typical and picturesque village of the Valasi. With regard to their household, the division of their house as well as the objects from the interior of a Valasian house is very much like the household and the interior of the houses of our shepherds. The names are almost the same.

As to their stature the Valasi are middle-sized, and they comb their hair in a particular way, reminding us of the Western fashion in the second half of the 15-th century.

The old Valasian dress, especially on holidays, is worn by women as well as men.

Their costumes and the design of their embroidery resemble those of our peasants, especially those from the North. Just as with us, only the married women wear a kerchief on their head, where as the girls don't wear anything.

Even their liveliness is like the Rumanian liveliness. And then, like the Rumanians from the mountainous district, the Valasi work hard their fields, where their fate has fixed them. Sheep-rearing, which in olden times had been very flourishing, now almost does no longer exist since they have changed it with other occupations like: tilling the fields, cutting the forests, and small domestic industries.

The Valasion legends, songs, poems and dances show traces of resemblance with ours: their publication would clear up many of the things which are not resolved as yet.

Beside some names, left by the Rumanian shepherds wandering in this chain of the Carpatian mountains, names given to some mountain peaks or to objects used by the shepherds which have struck me as bearing even a greater resemblance of the Valasion shepherds of Moravia with our Rumanian shepherds from the Carpatian mountains, is the sweet melody of the shepherds'songs, the touching thrill of the sound of the flute, which seems to complete the doinas (Rumanian shepherd songs) of our shepherds.

NOTES

„Graiul Românesc" can see with special satisfaction that what it has asked for in its two articles: „A special section for the Balkanic question, attached to the Ministry of Foreign Affairs" (Graiul Românesc, A. II, No. 1) and „Our diplomatic body in countries with Rumanian minorities" (Graiul Românesc, A. II. No. 3) is on the way to become a reality in the new organisation of the Ministry of Foreign Affairs. By grouping the legations from the Balkan peninsula into a special section the first steps have been made towards the end, we had in view and which we have always followed.

The delay in the apparition of the magazine is due to the delayed clearing-up of some question in connection with its very existence. It will soon come to the normal.